

Matej NIKŠIČ

Expo Osaka 2025 – vizije mest prihodnosti in trajnostnega sobivanja

Svetovne razstave Expo imajo bogato zgodovino, ki sega v sredino 19. stoletja. Prva tovrstna razstava je bila Velika razstava leta 1851 v Londonu, znana tudi po prostoru prireditve – potekala je v Kristalni palači. Ta je svetu predstavila industrijski napredek in kulturo različnih narodov. Skozi desetletja so se razstave Expo razvijale – od poudarjanja industrijskih dosežkov do širših tem, kot so kultura, družbeni napredek in trajnostni razvoj. Postale so pomembna globalna prireditve, ki spodbujajo mednarodno sodelovanje in inovacije. V sodobnosti potekajo razstave Expo vsakih pet let kot velike mednarodne prireditve. So platforma za države in organizacije, da predstavijo svoje inovacije, kulture in vizije prihodnosti. So pomemben globalni dogodek, ki privabi milijone obiskovalcev in spodbuja mednarodno sodelovanje.

Letošnji Expo 2025 poteka v Osaki, Kansai, na Japonskem^[1]. Glavno prizorišče je umetni otok Yumeshima v Osaškem zalivu. Razstava je odprta šest mesecev, in sicer od 13. aprila do 13. oktobra 2025. Glavna tema Expa 2025 je Oblikovanje prihodnje družbe za naša življenja (ang. *Designing future society for our lives*). Ta široka tema spodbuja udeležence in obiskovalce k razmišljanju o tem, kako želijo živeti v prihodnosti in kako povečati človeški potencial. Cilj je tudi spodbujati sodelovanje mednarodne skupnosti pri oblikovanju trajnostne družbe.

Za podrobnejšo obravnavo osrednje teme so bile določene tri podteme:

1. Reševanje življenj (ang. *Saving lives*), ki se osredinja na zaščito in izboljšanje človeških življenj;
2. Opolnomočenje življenj (ang. *Empowering lives*), ki poudarja bogatenje življenj posameznikov in širjenje človeških potencialov,
- in 3. Povezovanje življenj (ang. *Connecting lives*), ki poudarja povezovanje ljudi, gradnjo skupnosti ter bogatenje družbe s sodelovanjem in naprednimi komunikacijskimi tehnologijami. Skozi podteme razstava obravnava različne globalne izzive in priložnosti našega časa, vključno z novimi družbenimi razmerami, tehnološkim napredkom in cilji trajnostnega razvoja Združenih narodov.

Svetovna razstava Expo 2025 ponuja s svojo osrednjo temo edinstven vpogled v načine, na katere si različne države in organizacije zamišljajo urejanje prostora v prihodnosti, in dejavnosti, ki jih izvajajo v zvezi s tem. Paviljoni, ki so tematski ali nacionalni, postanejo miniaturne manifestacije teh vizij, prikazujejo inovativne rešitve za prihodnjo (re)urbanizacijo, trajnostnost in kakovost življenja v prihodnjih mestih.

V nadaljevanju je za nekaj izbranih paviljonov predstavljeno, kako se vodilna tema Expa 2025 izraža v razstavljenih vsebinah predvsem na področju prihodnjega urejanja urbanega prostora.

Tematski paviljon *Future city* ponuja vizije prihodnjega mesta, ki jih soustvarja 12 različnih razstavljalcev, osredotočenih na pet ključnih področij: življenje in zdravje, okolje in energija, industrija

in gospodarstvo, mobilnost ter ljudje in povezljivost. Vsak razstavljaivec prispeva vsebine, povezane z inovativnimi rešitvami in tehnologijami, ki podpirajo razvoj napredne urbane družbe. Poudarek je na integriranem pristopu k reševanju kompleksnih izzivov prihodnjih mest, spodbujanju trajnostnega razvoja, izboljšanju kakovosti življenja za vse prebivalce ter krepitvi povezljivosti med ljudmi in tehnologijami. Raznolike in interaktivne predstavitve omogočajo obiskovalcem celosten vpogled v potencial prihodnjih urbanih okolij. Tako se obiskovalec lahko pouči o prihodnjih oblikah integrirane mobilnosti, pri katerih bo potnik vso pot v svoji kapsuli ne glede na to, ali potuje z mestnim prometom, regionalno železnico ali ladijskim prevozom. Predstavljena je tudi na primer tehnološka inovacija vozila, ki omogoča uporabniku potovanje po mestni cestni infrastrukturi in brezpotjih odprte krajine.

Singapurski paviljon s temo Urbana harmonija: Živeti v dinamični metropoli v sožitju z naravo razširja osrednjo temo Expa z interaktivno predstavitvijo Mesta možnosti. Obiskovalcem ponuja vpogled v to, kako je Singapur kot gosto poseljena otoška država s pomočjo inovativnih pristopov preoblikoval svoje urbano okolje v dobro delujoč ekosistem. Poleg vertikalnih vrtov, strešnih parkov in trajnostnega upravljanja voda je v paviljonu poudarjena celostna zavezanost trajnosti, ki sega od zelenih gradbenih tehnologij in ohranjanja biotske raznovrstnosti do spodbujanja odgovornega ravnanja z viri in implementacije

krožnih gospodarskih praks. Skozi dinamične razstavne pristope in interaktivne izkušnje obiskovalec spoznava, kako pametno načrtovanje in tehnološke rešitve omogočajo ustvarjanje zelenih in kakovostnih javnih prostorov, ki ne izboljšujejo le bivalnih pogojev meščanov, temveč tudi krepijo sožitje med urbanim življenjem in naravo. S tem Singapur (p)ostaja navdihujoč model trajnostnega razvoja za prihodnja mesta.

Nordijski paviljon je posvečen odkrivanju novih modelov delovanja družbe za skupni napredek. S pozivom globalni skupnosti k sodelovanju poudarja pomen povezovanja, odobravanja dosežkov, izmenjave znanj, postavljanja vprašanj in izmenjave idej kot temeljev za izgradnjo zaupanja in skupno delo pri doseganju družbenega napredka. Vizija paviljona je zanašanje drug na drugega, postavljanje ambicioznih ciljev in ustvarjanje boljše prihodnosti za vse, kar se izraža v motu Skupaj v boljšo prihodnost. Paviljon v kontekstu urejanja prostora predstavlja nordijske pristope k trajnostnemu urbanizmu, ki poudarjajo ravnovesje med naravo in razvojem urbanih struktur, inovativne rešitve za zeleno gradnjo, energetska učinkovitost, pametne mestne rešitve, ki izboljšujejo kakovost življenja prebivalcev, poudarek je na skupnostnem sodelovanju pri načrtovanju prostora. Posebna pozornost je namenjena urbanemu oblikovanju kot pomembni povezovalni disciplini za doseganje predstavljenih vizij.

Nemški paviljon je poimenovan *Wa! Germany* in se osredinja na krožno gospodarstvo, kar se izraža tudi v imenu paviljona, njegovi obliki in konceptu podajanja vsebine. Paviljon sestavlja sedem okroglih lesenih struktur, ki simbolizirajo krožnost in trajnost. Te strukture povezuje razstavni in gostinski del, ki se nadaljujeta v odprt zeleni park. Cilj oblikovanja je prikazati, kako lahko prihodnja arhitektura in urbanistično načrtovanje združita trajnost, krožnost, estetiko in bivanjsko izkušnjo, pri čemer

Slika 1: Corleo, futuristično terensko osebno mobilno vozilo, ki ga je razvila skupina Kawasaki. Zasnovano je za izjemno obvladovanje terena in stabilnost pri vožnji, poganja ga vodik (foto: Matej Nikšič).

Slika 2: Notranjost Nordijskega paviljona (ang. *Nordic pavilion*), ki združuje najboljše iz Danske, Finske, Islandije, Norveške in Švedske s poudarkom na trajnostnih inovacijah in vrhunskem oblikovanju, kar prispeva k oblikovanju svetlejši, bolj zelene prihodnosti planeta (foto: Matej Nikšič).

Slika 3: Nemški paviljon (ang. *German pavilion*), ki s svojo obliko simbolizira kroženje in povezanost pozidanega prostora, ki se lahko popolnoma reciklira, ter odprtega prostora. Paviljon združuje arhitekturni in odprt prostor v celoto ter skozi predstavljene vsebine in konkretne primere obiskovalcem prikazuje poti do krožne prihodnosti (foto: Matej Nikšič)

se narava in grajeno okolje dopolnjujeta v zaprtih materialnih ciklih. Predstavljeni so tudi številni primeri projektov in mest, ki so v svoje delovanje že konkretizirali in implementirali koncepte krožnosti. Paviljon sam služi kot zgled za trajnostno gradnjo z uporabo recikliranih materialov, pametnim uravnavanjem notranje klime in minimalno porabo virov, ki so skoraj 100-odstotno ponovno uporabni.

Slovenski paviljon deluje pod sloganom *Od srca do srca* ter poudarja povezovanje trajnosti, inovativnosti in bogate kulturne dediščine Slovenije. Predstavlja se v skupinskem paviljonu, kjer v interakciji z drugimi državami simbolno gradi mostove za sodelovanje. Osrednje teme predstavitev vključujejo pametno in trajnostno prihodnost, čebelarstvo kot del slovenske identitete, Slovenijo kot športno velesilo, kulturo kot povezovalni element in vizijo prihodnjega turizma. Paviljon želi obiskovalcem ponuditi edinstveno digitalno in fizično izkušnjo Slovenije, pri čemer poudarja napredne

tehnološke rešitve, inovativne industrije ter trajnosten način življenja, ki temelji na povezanosti z naravo in med ljudmi.

Paviljon Mitsubishi predstavlja vizijo krožne arhitekture, ki presega samo »začasno« naravo grajenega in ponuja model za prihodnje ustvarjanje in presnavljanje urbanega prostora. Poudarja ponovno uporabo gradbenih materialov kot enega od ključnih elementov prilagodljivega in krožnega sistema gradnje v mestih ter ponazarja ravnovesje med trajnostjo in ekonomsko učinkovitostjo z uporabo industrijskih in gradbenih materialov, s čimer nakazuje možnost širjenja krožnosti v prihodnjem urbanem razvoju. Poudarja preoblikovanje začasnih materialov v trajne arhitekturne elemente kot kulturno prevrednotenje materialne identitete. Obiskovalce aktivno vključuje skozi večsenzorično izkušnjo, ki poudarja povezanost naravnih in družbenih sistemov. Inovativnost paviljona se kaže v njegovi filozofiji ponovne uporabe in preoblikovanja materialov ter v njegovi zasnovi brez

določene »sprednje strani«. Zasnova zavrača rigidne prostorske hierarhije in nakazuje urbane prostore, ki so fluidni, večnamenski in prilagodljivi hitrim spremembam, kar je ključno za ustvarjanje odpornih prihodnjih mest.

Celotno razstavno območje zaznamuje velika lesena krožna konstrukcija, pri kateri so bili uporabljeni lokalni leseni sestavni deli, ki so sestavljeni po načelih tradicionalne japonske gradnje. Konstrukcija omogoča prehajanje po območju na različnih višinah, na strehi je urejen krožno zasnovan odprt javni prostor, ki je namenjen ljudem in hkrati vzpostavlja pomembno ekološko območje.

Predstavljeni primeri z Expa 2025 v Osaki predstavljajo raznolike, toda povezane pristope k urejanju prihodnjih mest. Od futurističnih vizij paviljona *Future city* do konkretnih rešitev za trajnostno sobivanje z naravo, ki jih ponujajo nacionalni paviljoni in podjetja, se izriše potencialno optimistična

Slika 4: Veliki obroč (ang. *Grand ring*) je krožna lesena konstrukcija, zgrajena z uporabo tradicionalnih japonskih tehnik gradnje z lesom. S svojimi 20 metri v višino in obsegom približno 2 kilometra je zasnovana po zamisli japonskega arhitekta Souja Fujimota. Simbolizira koncept enotnosti v raznolikosti, obiskovalcem pa ponuja sprehajalno pot z razgledi na razstavišče, morje in mesto, obdano s cvetličnimi gredicami in parkovnimi ureditvami (foto: Matej Nikšič).

slika urbanega razvoja. Ta razstava ni le pregled trenutnih razmislekov in inovacij, temveč predvsem vabilo k nadaljnjemu raziskovanju na področju soustvarjanja prihodnjih mest, ki bodo bolj odporna, vključujoča in prijazna do okolja in svojih prebivalcev. Svetovna razstava Expo tako ostaja dragocen poligon idej, ki lahko navdihnejo in usmerjajo pot k boljši urbani prihodnosti.

Izr. prof. dr. Matej Nikšič, univ. dipl. inž. arh.
Urbanistični inštitut Republike Slovenije,
Ljubljana
E-pošta: matej.niksic@uir.si

Opombe

[1] Uradna spletna stran Expo 2025 je <https://www.expo2025.or.jp/en>.

Zahvala

Zahvala medijski ekipi Global Media Team Expo 2025 za ključno podporo pri pripravi tega prispevka. Zahvala tudi predstavnikom vseh predstavljenih paviljonov za njihov čas, opravljene intervjuje in dragocene informacije, ki so omogočile poglobljeno razumevanje razstavljenih vsebin. Članek je bil delno pripravljen v okviru dejavnosti Strateško Razvojno Inovacijsko Partnerstvo Pametna mesta in skupnosti – SRIP PMiS.

Viri in literatura

Expo 2025 (2025): *EXPO 2025 Osaka, Kansai, Japan official guidebook, English edition*. Osaka, Global Communication Department, Japan Association for the 2025 World Exposition.